

усвідомити основні компоненти діяльності (її зміст, тип, способи, проблеми, шляхи їх вирішення) та отримати результати.

Важливим фактором, що впливає на ефективність рефлексії в навчанні, є різноманітність її форм і відповідність віковим та іншим особливостям студентів. Рефлексія не повинна бути лише вербальною – це можуть бути малюнки, схеми, графіки.

Рефлексія тісно пов'язана з іншою важливою для заняття дією – постановкою мети. Формулювання студентом мети свого навчання передбачає її досягнення і усвідомлення способів досягнення поставленої мети. В цьому випадку рефлексія не лише підсумок, але й старт для нової освітньої діяльності і її нової мети.

Отже, впровадження в навчальний процес інтерактивних технологій вимагає від викладача формування готовності до змін, що повинно передбачати цілу низку таких аспектів як: розвиток професійних компетенцій; наділення викладачів ключовими повноваженнями в розробці та запровадженні інновацій у навчальний процес; формування у них відчуття причетності до змін; мотивацію до досягнення високих результатів професійної діяльності.

Бібліографічні посилання:

1. Інтерактивні методи навчання у підготовці спеціалістів для банківської системи України: [зб. наук. праць]. – Х.: ХФУАБС, 2001. – 250 с.

2. Кочубей Н.П. Характеристика інтерактивного навчання англійського діалогічного мовлення молодших школярів [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.knlu.kiev.ua/ua/c_inf/conf/Kochubey.pdf

3. Мельничук І.М. Особливості застосування інтерактивних ігор у вищому навчальному закладі [Електронний ресурс] / Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України 4/2010 // Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadsps/2010_4/10mimvznz.pdf

4. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: [Наук.-метод. пос.]. – К.: вид-во АСК., 2003. – 192 с.

А.І. Горова, А.В. Павличенко
Національний гірничий університет

С.Л. Кулина

Червоноградський гірничо-економічний коледж

КРИЗОВІ ЯВИЩА В ОСВІТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Ознаки сучасної глобальної кризи освіти виявилися в 50-ті роки ХХ ст., і лише в наступному десятиріччі, в основному, стала зрозумілою сутність цієї кризи. Вона полягала в розриві між освітою та умовами життя суспільства, що стрімко змінювалися під впливом інформаційно-комп'ютерної революції. Труднощі в розвитку освіти в незалежній Україні мають те ж саме коріння. У доповіді української делегації 43-ї сесії Міжнародної конференції з питань освіти (1992 р.) зазначалося, що необхідність реформи «спричинили глибокі соціально-економічні

та політичні перетворення в суспільстві» і тому вона «спрямована на подолання розриву між утвердженням у суспільстві і державі нових демократичних, гуманістичних ціннісних орієнтацій і фактичним станом освіти» [1, 2].

Сучасні соціологи (А. Печчеї, Ф. Кумбас та ін.) звертають увагу на перебіг в останній чверті ХХ ст. глобальної кризи освіти. Вказується, зокрема, на наступні ознаки цієї кризи [3]: зростання "функціональної неосвіченості" у світі, яка охоплює 1 млрд. чоловік; розрив між освітою та культурою; відставання освіти від науки; збереження дисфункцій сучасних освітянських систем, що обумовлює зниження якості освіти; послаблення впливу освіти на соціалізацію молоді; зростаюча диспропорція між потенціями людської культури, досягненнями суспільства і культури мас; низький коефіцієнт корисної дії використання людством своїх могутніх ресурсів, наукових відкриттів, нових технологій, інформаційних систем; постійно зростаючий розрив між вищими досягненнями, професійною майстерністю окремих видатних особистостей і діями в цій галузі основної маси працівників та ін.

Люди, здатні розвиватися і приймати нестандартні рішення, – найважливіший капітал відкритого суспільства. Чому ж у нас, поруч з очевидним зростанням інтересу до освіти, зростає відчуття її неблагополуччя? Особливо гостро це відчують викладачі вищих навчальних закладів, які зазначають різке зниження рівня інтелектуальної підготовки випускників середніх шкіл.

Сьогодні мало хто наважиться заперечувати, що реформування освітянської системи – необхідна складова частина реформування суспільства в цілому, розбудови української держави. Реформування вимагає врахування світового досвіду, але не є його копіювання.

Однак, реальне здійснення реформ, використання зарубіжного досвіду супроводжується рядом організаційних кадрових, фінансових та інших труднощів. Банально акцентувати увагу на очевидному, проте не можна не визнати, що всі зусилля українських педагогічних діячів за роки незалежності виявилися мало ефективними. Школу лихоманить, ніхто не знає, який іспит завтра скасують чи який новий предмет запровадять.

Отже, освітянська криза у нашій державі була зумовлена не тільки глобальними, а й деякими національними факторами (рис. 1).

Мабуть, немає жодної іншої професії, крім професії вчителя, про яку б влада так багато і з пафосом говорила, і яку принижувала б мізерною платнею та постійними намаганнями підпорядкувати рішенням «згори». Те, що зарплата педагогічних працівників не відповідає рівню середньої по промисловості, як це визначено законом, знають усі. Станом на вересень 2011 року перший тарифний розряд, із якого домножуванням на коефіцієнти відповідних розрядів розраховують заробітну плату вчителя, становить 641 грн, що значно менше, ніж встановлена мінімальна заробітна плата в обсязі 960 грн. Тобто маніпуляції з тарифною сіткою тривають. До кінця нинішнього року перший тарифний заплановано довести до 704 грн. Тоді зарплата педагогічних працівників після відрахувань становитиме для молодого спеціаліста – 1725 грн., а для вчителя вищої категорії – 2595 грн.

Рисунок 1. Фактори, які зумовили кризу в освіті України

Наприкінці минулого року компанія McKisey опублікувала унікальну доповідь «Як кращі у світі системи шкільної освіти продовжують удосконалюватися?». У цьому дослідженні проаналізовано освітній досвід двадцяти країн, які демонструють найкращі результати у міжнародних порівняннях якості освіти, та 575 окремих прикладів реформування шкільної освіти. Одним із базових висновків дослідження є те, що якість освіти залежить, насамперед, від якості підготовки та правильного добору педагогічних кадрів. У найбільш успішних країнах учителями стають найкращі випускники шкіл, а у нас – професія вчителя не є престижною. Гідна оплата праці, постійне підвищення кваліфікації та різноманітні форми заохочення вчителів за досягнуті результати – характерні риси успішних освітніх систем.

Це ще раз переконує в тому, що зміни в національній освіті владі слід розпочинати зі змін у підготовці, в умовах роботи і в оплаті праці вчителів, а не з ідеологічних коректив підручників, жорсткої централізації та масштабних бізнес-проектів [3]. Як свідчать дані анонімного анкетування Mojazarplata.com.ua, більше за всіх незадоволені своєю зарплатою вчителі, незважаючи на це, 40% учителів дуже задоволені своєю роботою. Низька заробітна плата є основною причиною різкого падіння престижу професії педагога, відтоку з галузей висококваліфікованих фахівців і, як наслідок, невпинного старіння кадрів. За даними Державного комітету статистики України, впродовж 2008 року рівень вибуття працівників перевищив рівень прийому у закладах освіти – відповідно на 1,8%. Щорічно "старіє" склад педагогічних працівників. Питома вага вчителів пенсійного віку з 2005 по 2008 роки зростає з 15,8% до 18%. Переважна більшість (48,8%) педагогічних

працівників має стаж педагогічної роботи понад 20 років і тільки 7,5% – до трьох років [5, 6]. В Україні середній вік педагога становить 45-60 років [7].

Отже, сучасний стан фінансування освіти і науки в Україні є досить невтішним. Неефективним є розподіл коштів у бюджеті, не відбуваються бажані зміни у використанні нових джерел фінансування даної галузі.

Освіта повинна служити засобом розвитку людини, а не її технологічної підгонки під інструментальні завдання суспільного розвитку. Інакше ми ще довго залишатимемося в «розвиненому соціалізмі». Як і будь-який інший феномен культури, освіта – це генотип суспільства, і вона по суті консервативна: її внутрішні секрети тримаються на шанобливому ставленні до досвіду, до традицій.

Найбільшою бідою сучасної школи, бідою, до якої вона йшла багато років, є катастрофічна зневага до знання, до освіченості, яка, за логікою речей, повинна бути природним вінцем педагогічних зусиль. Нікому від того не соромно, що вони припускаються десятків простих помилок у простих текстах, не знають рідної історії, мови. Якщо ми хочемо, щоб наша загальна освіта перестала бути за якістю дуже середньою, треба передусім повернути школі її початкове призначення – навчати. Середня школа опускається нижче й нижче, стрімко втрачаючи якість, і в міру цього падіння зростає відразу дітей до того, де вони навчаються, до людей, котрі їх навчають. Ми боїмося відстати від моди. І ось з'являються коледжі, ліцеї, класи для шестирічок, змінюються вивіски на фасадах навчальних закладів. Нам треба нарешті зрозуміти, що без безпосереднього спілкування між викладачем і студентом вища освіта «профанується». Тим паче, коли порушуються традиційні принципи викладання «від простого до складного», і складне подається відразу, але на дуже примітивному рівні, що гальмує інтелектуальний розвиток дитини. У голові в людини виникає «каша», серйозних знань – нуль, але при цьому вона вважає себе академіком, якому не потрібно поглиблювати свої знання, оскільки він «уміє» з апломбом розмовляти на будь-яку тему [4]. Отже, відбулося погіршення іміджу й престижності освіти й освіченості, через неможливість повноцінно реалізувати отриману освіту, а також через низьку оплату інтелектуальної праці (у повну протилежність розвиненим країнам). Сьогодні, при поверхневому погляді, ситуація начебто змінюється, але в сутності основна мета абітурієнтів при вступі до ВНЗ, аж ніяк не отримання фактичної освіти.

Наступною причиною є моральна застарілість власне самих структур управління в сфері освіти. Це чітко проявляється як на макро-, так і на мікрорівні. Структури управління освітніми установами й системою освіти в цілому традиційно носять виражений бюрократичний характер. Однак настає період структур іншого типу. Домінуюче місце починають займати структури матричного, проектного, сітьового характеру. Це об'єктивна тенденція розвитку організаційних систем.

У постіндустріальній цивілізації освіта стає підсистемою громадянського суспільства й орієнтація та координація його функціонування повинні здійснюватися на основі сітьових принципів, у рамках сітьових структур

управління. І, нарешті, необхідно відзначити, що сучасний етап розвитку вимагає нової філософії й методології управління навчальними закладами, системою освіти й освітнім простором у цілому. Нова філософія управління освітою повинна органічно впливати з нової філософії цивілізаційного розвитку, а методологія – ввібрати кращі напрацювання світової управлінської науки й практики.

Бібліографічні посилання:

1. Кризис образования в современном мире. Системный анализ: материалы Международной конференция по вопросам мирового кризиса образования (Вильямсбург, Вирджиния, 7-9 октября 1967 г.) – М.: Прогресс, 1970. – 208 с.
2. Розвиток освіти в Україні (1990-1991 роки) // Доповідь 43-ї сесії Міжнародної конференції з питань освіти (Женева, 1992). – Київ, 1992. – С.10.
3. Примуш М.В. Загальна соціологія Режим доступу: http://pidruchniki.ws/14940807/sotsiologiya/tendentsiyi_problemi_modernizatsiyi_suchasnoyi_vitc_hiznyanoi_osviti
4. Криза освіти та шляхи її подолання [Електронний ресурс]/ Т.В. Глебова// Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzkhups/2009_1/Glebova.pdf
5. Бюлетень «Про результати аналізу упорядкування умов оплати праці працівників бюджетної Сфери на основі Єдиної тарифної сітки». – Київ: Рахункова палата України, 2009 Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article>.
6. Проблеми та перспективи фінансування освіти і науки в Україні в умовах економічної кризи [Електронний ресурс] /Т.О. Ілляшенко, І.О. Радіонова // Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/3553/1/9BB212D8d01.pdf>
7. Яка зарплата — така й освіта [Електронний ресурс]/ Лілія Гриневич // «Дзеркало тижня. Україна» №35, 30 вересня 2011 Режим доступу: http://dt.ua/education/yaka_zarplata__taka_y_osvita-88781.html

О.В. Горпинич

(Національний гірничий університет)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ПІДСТАВІ СТАНДАРТІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ЗОВНІШНЬОЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ

Постановка проблеми. Якість вищої освіти має чотири основних аспекти: гарантоване виконання базових стандартів і еталонів; досягнення поставлених цілей на різних етапах навчання (на вході, в процесі та на виході); здатність задовольняти попит і чекання споживачів освітніх послуг і зацікавлених учасників освітнього ринку; прагнення до удосконалення навчання [1, 2].

У 70-80-х роках ХХ сторіччя національні системи вищої освіти Європи зазнали значних змін. Загальним для всіх країн було істотне скорочення державного впливу та перехід до самоврядування вузів. Державне фінансування, що не було обмежене будь-якими заздалегідь обговореними умовами, замінено механізмами розрахунку обсягу фінансування в залежності